

Obama'nın Erdoğan'a bakışında ne değişti?

ABD Başkanı Barack Obama bundan yaklaşık 5 yıl önce göreve başladığında dış politikasındaki en önemli hedeflerden biri, Haziran 2009'daki ünlü Kahire konuşmasının da sembolize ettiği gibi ABD ile İslam dünyası arasında yeni bir başlangıç yapmaktır.

Ankara'da başbakanlık makamında oturmakta olan, Washington'un "İlimli İslam" çizgisinde gördüğü politikacı, Başkan **Obama**'nın bu arayışının hayata geçirilmesi açısından ideal bir müttefik olarak belirdi o günlerde. **Obama**'nın 2009 Ocak ayında Beyaz Saray'a ayak bastıktan sonra ilk Atlantik ötesi gezisi için Nisan 2009'da Türkiye'yi seçmesi ve Ankara'ya gelip Başbakan **Recep Tayyip Erdoğan**'ın liderliğine kuvvetli bir destek vermesi, bu politikanın altyapısını oluşturma yönündeki ilk stratejik adımlardan biriydi.

Sonraki dönemde, iki lider arasında şahsi düzeydeki sıcaklıkla da perçinlenen son derece yakın bir çalışma ilişkisinin şekillendiğine tanık olduk. Dokusu Beyaz Saray ziyaretleri, uluslararası toplantılardaki buluşmalar, sıkça yapılan telefon konuşmalarıyla örülen bu kuvvetli işbirliği, Türkiye ile ABD arasındaki ilişkinin ana eksenini oluşturdu.

Başbakan **Erdoğan** geride bıraktığımız yıllarda Avrupa Birliği doğrultusundan uzaklaştıkça, Türkiye'nin Batı politikasında ortaya çıkan boşluğu artan ölçüde Atlantik'in diğer ucundaki yakın dostuyla kurduğu bu ilişki üzerinden telafi etme yoluna gitti.

Başkan **Obama** da bu ilişkiden hoşnuttu. Afganistan ve Irak'tan askerlerini çekerken Ortadoğu'da dayanabileceği, bölgedeki nüfuzundan, tecrübesinden yararlanabileceği eşsiz bir ortak olarak görüyordu **Erdoğan**'ı. Başkan, ABD ile "İlimli İslam" dünyası arasında köprüleri kurabilmesi açısından örnek bir model ortaya koymuş oluyordu bu ilişki üzerinden.

İki lider sonuçta o kadar yakınlaştı ki, 2010 Haziran ayında BM Güvenlik Konseyi'nde İran'ın nükleer programıyla ilgili oylamada Türkiye'nin ABD'nin değil İran'ın yanında oy kullanmasının yol açtığı kriz bile fazla bir hasara yol açmadan kısa zamanda atlatılabildi. **Obama**, **Erdoğan**'ı kendi ifadesiyle "Olağanüstü bir dost ve ortak" olarak görüyordu. Geçen yıl Time dergisine verdiği bir mülakatta "kendisini özellikle yakın hissettiği beş uluslararası lider" arasında **Erdoğan**'ın da adını saydı ABD Başkanı.

Bu dönemde aralarındaki çalışma ilişkisinin havasını olumsuz yönde etkileyebilecek tutumlardan kaçınılması, yani **Erdoğan**'ın "iyi tutulması" **Obama**'nın Türkiye politikasının temel önceliklerinden biriydi.

Örneğin, Türkiye'de basın özgürlüğü alanında sorunlar 2009 yılında belirgin bir şekilde su yüzüne çıkmaya başladığında Amerikan yönetimi içinde uç veren "ikilik", Beyaz Saray'ın bu tutumunun çarpıcı bir göstergesi oldu. ABD Dışişleri Bakanlığı bu sorunlara eleştirel bir çizgiden baktı, örneğin ABD Dışişleri Bakanı **Hillary Clinton** Türkiye'yi ziyaret ettiğinde (Temmuz 2011) açıkça Başbakan **Erdoğan**'a basına karşı tutumunu değiştirmesi çağrısında bulundu, konuyu ikili görüşmelerinde açtı ama aynı dosya **Obama**'nın önüne geldiğinde, ABD Başkanı **Erdoğan**'ın karşısında bu konulara girmemek konusunda büyük bir dikkat gösterdi.

Erdoğan da kendi hareket tarzını belirlerken ABD Dışişleri'nin verdiği mesajları değil, Başkan'ın tutumunu esas aldı ve kendisiyle her görüşmesinden elini biraz daha serbest hissederek ayrıldı.

Obama'nın **Erdoğan**'a verdiği değer in zirve noktası, geçen mayıs ayında Beyaz Saray'da kendisini çok az dünya liderine gösterilen istisnai bir protokolle ağırlaması oldu. **Obama** ve **Erdoğan**'ın 16 Mayıs'ta Gül Bahçesi'nde deniz piyadelerinin tuttuğu şemsiyelerin altında kendilerini yağmurdan korumaya çalışırken verdikleri fotoğraf, bütün dünyaya çok özel bir dostluğun ilanıydı.

Gelgelelim **Erdoğan**, yaklaşık 3 ay kadar sonra aynı Beyaz Saray'ın batı yakasındaki basın odasında **Obama**'nın bir sözcüsü tarafından yapılan ve doğrudan kendisini hedef alan bir "kuvvetli kınama" açıklamasının muhatabı oldu. Beyaz Saray'ın özenli çizgisine ne olmuştu?

Bu açıklama şu soruları da beraberinde getirdi: 16 Mayıs'ta Gül Bahçesi'ndeki sıcak görüntüye karşılık aslında dipte ters yönde giden akıntılar mı vardı ilişkilerde? Yoksa sorunların hepsi 16 Mayıs'tan sonra mı ortaya çıktı? Türkiye-ABD ilişkilerine Gezi Parkı'nın gölgesinin düştüğü söylenebilir mi? Mısır'daki darbe, bu ilişkileri de mi vurdu? Türkiye'nin Suriye'deki kökten dinci gruplara verdiği destek ABD ile ilişkilerde bir anlaşmazlık konusu mu? **Erdoğan**'ın son dönemdeki Batı karşıtı söylemi gelinen noktada bir faktör olabilir mi?

Ya da bütün bu faktörlerin hepsi buluşup bir "kritik yoğunluğa" mı ulaştı?

Konuya devam edeceğiz.